

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра Здоров'я тварин і екології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

Лілія Мартинець
Лілія МАРТИНЕЦЬ

“29” листопада 2023 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Методологія наукових досліджень у
ветеринарній медицині

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти

Третій

доктор філософії

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
аграрний	21 Ветеринарна медицина	211 Ветеринарна медицина	Ветеринарна медицина

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти (денна форма навчання) спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» СО Доктор філософії.

«01» вересня 2023 року – 14 с.

Розробник:

Пархоменко Л.І., кандидат ветеринарних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри здоров'я тварин і екології
Протокол від 01.09.2023 року № 1.

В.о. завідувача кафедри здоров'я тварин і екології

Людмила ПАРХОМЕНКО

Схвалено методичною комісією факультету:

Аграрного

(назва факультету)

Протокол № 11 від 17 листопада 2023 р.

Голова методичної комісії:

(підпис)

Овчаренко О. А.

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Метою вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» є надання аспірантам необхідного обсягу знань у галузі наукових досліджень, підготовка їх до самостійного виконання наукової роботи, ознайомлення з формами звітів, методикою підготовки повідомлень, доповідей, наукових статей, кандидатських дисертацій.

Завдання навчальної дисципліни полягає у висвітленні теоретичних положень, питань методології, технології та організації науково дослідницької діяльності; тобто формуванні теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного, кваліфікованого проведення наукових досліджень аспірантами, як у процесі навчання у вузі, так і на практиці.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **програмних компетентностей**:

ЗК10. Здатність дотримуватися норм наукової етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності.

ЗК11. Здатність готувати наукові тексти, представляти, обговорювати, вести дискусії та наукову полеміку щодо результатів своєї наукової роботи державною та іноземною мовами в обсязі, достатньому для повного розуміння, демонструючи культуру наукового усного і писемного мовлення.

СК4. Здатність формулювати наукову проблему, розробляти робочі гіпотези, визначати актуальність, мету, завдання, які необхідно вирішити для досягнення мети, оцінювати необхідні ресурси та час для реалізації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики за спеціальністю «Ветеринарна медицина».

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати наукових досліджень, порівнювати їх з результатами інших вітчизняних і зарубіжних науковців із спеціальності «Ветеринарна медицина», робити обґрунтовані та достовірні висновки, створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси.

СК13. Здатність формувати структуру наукової роботи, у т.ч. дисертаційної, здійснювати її рубрикацію та змістовне наповнення.

СК14. Здатність висвітлювати результати наукових досліджень у вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях з ветеринарної медицини.

СК15. Здатність брати участь у наукових дискусіях, критичних діалогах на вітчизняному та міжнародному рівнях, відстоювати свою наукову позицію.

Результати навчання

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування наступних **програмних результатів навчання**:

ПРН 3. Мати ґрунтовні знання предметної області та розуміння професії, знати фундаментальні праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених з ветеринарної медицини.

ПРН 5. Володіти методами статистичного оброблення отриманих результатів наукових досліджень з використанням сучасних інформаційних технологій.

ПРН 8. Розуміти особливості структури монографії, наукової статті, науково-методичних вказівок та науково-практичних рекомендацій, тез доповідей тощо.

ПРН11. Ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження з ветеринарної медицини, які приводять до отримання нових знань.

ПРН12. Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень з ветеринарної медицини.

ПРН16. Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.

ПРН17. Професійно презентувати результати своїх досліджень на вітчизняних та міжнародних наукових конференціях, семінарах, мати досвід практичного використання іноземної мови у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності.

ПРН21. Оформити результати досліджень у вигляді дисертаційної роботи та здійснити її прилюдний захист.

Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліни, які мають бути вивчені раніше: *не передбачено.*

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4,0	Галузь знань 21 «Ветеринарна медицина» (шифр і назва)	Обов'язкова	
	Спеціальність 211 «Ветеринарна медицина» (шифр і назва)		
Індивідуальне науково-дослідне завдання- <u>відсутнє</u>	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 120		1-й	
	Семестр		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи аспіранта- 4	Освітній-науковий рівень доктор філософії	2-й	
		Лекції	
Мова навчання: <u>українська</u>		22 год.	
		Практичні, семінарські	
		20 год.	
		Лабораторні	
		- год.	
		Самостійна робота	
		78 год.	
		У тому числі:	
		Індивідуальні завдання: - год.	
		Форма підсумкового контролю: <u>іспит,</u>	

3. Програма навчальної дисципліни

2-й семестр:

Тема 1. Наука як продуктивна сила Предмет і сутність науки та її головна функція. Наука як динамічна система знань. Розвиток продуктивних сил і зростання обсягу наукових досліджень. Сучасна система наукових знань. Поглиблення інтеграції суспільних, природничих і технічних наук. Дисциплінарні та міждисциплінарні дослідження. Головна функція науки. Класифікація наук. Три групи галузей знання — природничі та технічні, суспільні науки і наука про мислення. Взаємозв'язок між ними. Підходи до класифікації наук: методологічний, гносеологічний, логічний. Мета і завдання фундаментальних та прикладних наук. Організація науково-дослідної роботи в Україні. Підготовка кадрів та їх зайнятість. Категорії наукових і науково-педагогічних працівників. Сектори науки, в яких виконуються наукові та науково-технічні роботи. Розвиток мережі закладів, що здійснюють підготовку наукових кадрів. Плинність кадрів у сфері науки. Організаційно-функціональна трансформація науково-технічного потенціалу держави внаслідок реалізації спеціально розробленої системи заходів. Глобальне завдання науково-технічної діяльності в перспективі. Міжнародна науково-технічна співпраця України. Міжнародні програми розвитку науково-технічної співпраці між Україною і Європейським Союзом. Кооперація науки України.

Тема 2. Формування вченого як особистості та режим його праці Виховання творчих здібностей. Головна форма виховання творчих здібностей. Наукове покликання. Зовнішні і внутрішні мотиви, що зумовлюють тягу людини до наукової діяльності. Основні психологічні риси діяльності вчених. Працелюбність — запорука наукового успіху. Особливості розумової праці. Скептицизм як класична форма подолання на шляху до нових ідей. Значення особистої ініціативи у становленні особистості вченого. Критичне осмислення досягнень науки. Уявлення, фантазія та інтуїція у науковій творчості.

Тема 3. Організація наукового дослідження Сутність та основні етапи організації досліджень. Явища і процеси економічного розвитку, їх пізнання. Етапи наукових досліджень. Реальний робочий план. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Дослідницька робота як особливий вид діяльності. Етапи вибору проблеми (теми) та його основні вихідні документи. Вимоги, що ставляться до теми дослідження. Визначення мети і завдань наукового дослідження. Формулювання проблеми.

Розробка структури проблеми — конкретизація проблеми дослідження. Сутність та послідовність конкретизації. Вивчення історичного аспекту проблеми. Виявлення кола вихідних питань дослідження. Методологія планування наукового дослідження. Робочий план. Планпроспект. Орієнтовна структура плану названої роботи. Календарний планграфік та його форма. Схема змістовного обґрунтування теми наукового дослідження. Застосування системного підходу в наукових дослідженнях. Три базових положення, на яких ґрунтується поняття "система". Принципи системного підходу в наукових дослідженнях: цілісність, всебічність, системоутворюючі відносини, субординація, динамічність, випереджальне відображення. Правила

оформлення результатів наукових досліджень.

Тема 4. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень. Види та галузі інформації. Пошук вторинної документальної інформації з теми дослідження, бібліографічні видання. Отримання і аналіз первинної інформації. Інформація в інформаційно пошукових системах бібліотек та установах науково-технічної інформації. Вторинна інформація. Процес збору та аналізу наукової інформації. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації та автоматизовані системи обробки інформації на ЕОМ. Каталоги, їх види та характеристика. Техніка роботи з науковою літературою. Оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження.

Тема 5. Кандидатська, докторська дисертації: написання, оформлення, захист. Форми завершення наукових досліджень у вищих навчальних закладах освіти. Кандидатська дисертація: загальна характеристика, послідовність виконання, підготовчий етап, робота з текстом, оформлення. Керівництво кандидатською дисертацією, її рецензування та захист. Докторська дисертація як наукове дослідження. Оформлення документів на докторську дисертацію. Етапи написання. Підготовка до захисту кандидатської дисертації. Повідомлення про основні результати наукового дослідження. Характерні недоліки при виконанні кандидатської дисертації.

Тема 6. Оформлення та форми впровадження результатів наукового дослідження. Сутність наукової публікації, її основні види, функції, кількість і обсяг. Наукова монографія, наукова стаття, тези наукової доповіді. Реферат. Доповідь. Методика написання тексту. Літературна обробка наукового тексту. Одиниці обчислення обсягу наукової роботи. Вимоги до тексту наукової статті. Тон викладу. Особливості цитування. Редагування тексту і підготовка його до друку. Типова структура рецензії (відгуку). Внесення правок після рецензування. Підручник, навчальний посібник, вимоги до написання та оформлення. Методика підготовки та оформлення публікацій. Надання грифу Міністерства освіти і науки України. Форми звітності при науковому дослідженні та апробації результатів дослідження.

Тема 7. Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень. Інструментальна методологія вирішення завдань конкретної дисципліни чи низки споріднених дисциплін. Міждисциплінарна взаємодія як наукова картина світу, яка формує цілісний образ Всесвіту та взаємодію його неорганічної, органічної та соціальної складових. Встановлення схожості предметних сфер різних наук та обґрунтування трансляції знань із однієї науки в іншу. Міждисциплінарний обмін та інтеграція для отримання нових фундаментальних результатів, які включаються в загальнонаукову картину світу. Об'єднання теорій у рамках спільної системи наукових координат для формування теорій в різних підгалузях. Формування універсальних загальних принципів щодо усіх наукових сфер.

Тема 8. Основні вимоги нормативних документів до оформлення та порядку захисту дисертаційних досліджень. Дисертаційна робота як вид наукового видання та результат наукових досліджень. Послідовність роботи над дисертацією. Вибір теми дисертації та вимоги до її формулювання. Визначення об'єкту, предмету дослідження, його мети й завдань. Складання плану

дисертації та підбір літератури. Організація праці при проведенні наукових досліджень. Прийоми викладення матеріалів наукового дослідження. Особливості написання та складові вступу до дисертації. Робота над розділами дисертації. Висновки до дисертації та взаємозв'язок «завдання – наукова новизна– висновки». Мова та стиль викладу матеріалу. Авторське виконання дисертації і плагіат. Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність».

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Наука як продуктивна сила Предмет і сутність науки та її головна функція.	12	2	2		8					
Тема 2. Формування вченого як особистості та режим його праці Виховання творчих здібностей. Головна форма виховання творчих здібностей. Наукове покликання.	12	4	2		6					
Тема 3. Організація наукового дослідження Сутність та основні етапи організації досліджень.	14	2	2		10					
Тема 4. Інформаційне забезпечення наукових досліджень Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень. Види та галузі інформації.	12	2	2		8					
Тема 5. Кандидатська, докторська дисертації: написання, оформлення, захист	12	2	2		8					
Тема 6. Оформлення та форми впровадження результатів наукового дослідження	12	4	4		6					
Тема 7. Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень	12	2	2		6					
Тема 8. Основні вимоги нормативних документів до оформлення та порядку захисту дисертаційних досліджень	12	4	4		4					
Усього годин	120	22	20	-	78					

*) Передбачається проведення практичних занять у комп'ютерному класі з використанням ПЕОМ

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Традиції й новацій в науці	2
2	Тема 2. Загальнонауковий рівень методології	2
3	Тема 3. Рівень спеціальних методів наукових досліджень	2
4	Тема 4 Міждисциплінарні підходи та методи наукових досліджень	2
5	Тема 5. Наукові публікації: поняття, вимоги, методика підготовки»	2
6	Тема 6. Специфіка і структура наукового тексту. Основні вимоги до наукового тексту	2
7	Тема 7. Вимоги нормативних документів до порядку позбавлення наукових ступенів. Подання апеляцій.	2

Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, бесіди, практичні заняття.

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Поточний контроль проводиться у вигляді опитування, тестування або виконання відповідних завдань.
2. Підсумковий контроль проводиться у вигляді заліку у 2-му семестрі.
3. Засобами діагностики результатів навчання є стандартизовані тести або презентації аспірантів результатів виконаних завдань.
4. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Підсумковий контроль. Екзамен

Таблиця 5.1 – Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль								Семестровий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
7	7	7	7	8	8	8	8	40	100

T1, T2 ... T8 – теми навчальної дисципліни.

Таблиця 5.2 – Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальних робіт (ОП «Ветеринарна медицина»)

Результати навчання	Види робіт		
	Обговорення	Модульні роботи	Тестові завдання
ПРН 3. Мати ґрунтовні знання предметної області та розуміння професії, знати фундаментальні праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених з ветеринарної медицини.	+	+	+
ПРН 5. Володіти методами статистичного оброблення отриманих результатів наукових досліджень з використанням сучасних інформаційних технологій.	+	+	
ПРН 8. Розуміти особливості структури монографії, наукової статті, науково-методичних вказівок та науково-практичних рекомендацій, тез доповідей тощо	+		+
ПРН11. Ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження з ветеринарної медицини, які приводять до отримання нових знань.			
ПРН12. Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень з ветеринарної медицини		+	+
ПРН16. Кваліфіковано відобразити результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.	+	+	+
ПРН17. Професійно презентувати результати своїх досліджень на вітчизняних та міжнародних наукових конференціях, семінарах, мати досвід практичного використання іноземної мови у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності	+	+	
ПРН21. Оформити результати досліджень у вигляді дисертаційної роботи та здійснити її прилюдний захист.	+		+

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до Положення про організацію та проведення поточного і семестрового контролю результатів навчання студентів СНУ ім. В. Даля.

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальна дисципліна передбачає використання програмного забезпечення: *on-line: Microsoft Office 365, Moodle (GNU загальна суспільна ліцензія)*.

Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни включає:

- 1) Навчальну програму дисципліни;
- 2) Робочу програму навчальної дисципліни;
- 3) Конспект лекцій з дисципліни;
- 4) Методичні рекомендації

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. – К.: Юніверс, 2000. – Т. I. – 464 с.
2. Галіченко М.В., Поліщук І.Є. Хрестоматія з історії та філософії науки. – Херсон, 2018.
3. Ратніков В.С., Макаров З.Ю. Історія та філософія науки : хрестоматія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. – Вінниця : Нова книга, 2009. – 416 с.
4. Білецький І.П. Філософія науки: навч. посібник. – Х.: ХНЕУ, 2005. – 128 с.
5. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень. Навчальний посібник. – К.: Вид. Ліра-К. 2018. – 352 с.
6. Данильян О., Дзьобань О. Методологія наукових досліджень. Підручник. – Х.: Право. 2019. – 368 с.
7. Добронравова І.С. Практична філософія науки : збірка наук. праць. – Суми: Університетська книга, 2017. – 352 с.
8. Каріков С.А. Філософія і методологія науки. Курс лекцій. – Х.: НУЦЗУ, 2012. – 150 с.
9. Колесников О.В. Основи наукових досліджень. 2-ге видання випр. та доп. Навч. посіб. – К.: Центр учб. Літ-ри,
10. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Х.: ХНЕУ, 2017. – 172 с.
11. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Е. Семенюк, В. Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
12. Сергієнко В.В. Філософські проблеми наукового пізнання : навчальний посібник. – Кременчук: КНУ імені Михайла Остроградського, 2011. – 103 с.

13. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с.

Допоміжна література

1. Про наукову і науково-технічну діяльність : закон України // Відомості Верховної Ради. — 2016. — № 3. — ст. 25.
2. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : закон України від 9 верес. 2010 р. № 2519 // Відом. Верховної Ради України. — 2011. — № 4. — Ст. 23.
3. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : наказ М-ва освіти і науки, молоді та спорту від 17 жовт. 2012 р. № 1112 // Атестаційний вісник Мін-ва освіти і науки України. — 2012. — № 12. — С. 42-44.
4. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень Вищої атестац. комісії України. — 2011. — № 9/10. — С. 2-10.
5. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. — 7-ме вид., стер. — К. : Знання, 2011. — 310 с.
6. ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». URL: <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
7. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII зі змінами і доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Діловодство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dilovy.org.ua>.
4. Радник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://radnuk.info>.
5. Вища атестаційна комісія України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vak.org.ua>.
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua>.